

ÉLETPÁLYA- ÉPÍTÉS

KOMPETENCIATERÜLET „B”

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
TANÁRI ÚTMUTATÓ

8. évfolyam

A kiadvány az Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program kerettanterve alapján készült.

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési Terv Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1. központi program (Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira) keretében készült, a sulíNova oktatási programcsomag részeként létrejött tanulói információhordozó. A kiadvány sikeres használatához szükséges a teljes oktatási programcsomag ismerete és használata.

A teljes programcsomag elérhető: www.educatio.hu címen.

Szakmai vezető: Farkas László

Szakmai bizottság: Dr. Klein Sándor elnök, Dr. Balogh Andrásné
Dr. Krisztián Béla, Sum István, Dr. Szenes György

Szakmai lektor: Dr. Katona Béláné

Alkotószerkesztő: Tóth Judit

Felelős szerkesztő: Burom Márton

©

Szerzők: Tarnay Annamária

Educatio Kht. 2008

TARTALOM

- VIII.B.1.1. Kis nyelvészklub
- VIII.B.1.2. Tolvajnyelv
- VIII.B.1.3. Lakatlan szigeten
- VIII.B.1.4. Hajótöröttek szigete
- VIII.B.1.5. A kaland 1.
- VIII.B.1.6. A kaland 2.
- VIII.B.1.7. A boldogság
- VIII.B.1.8. Hogy alakul a történet?
- VIII.B.1.9. Képtelen természetrajz
- VIII.B.1.10. Könyvajánló
- VIII.B.1.11. Névkitűzős
- VIII.B.1.12. Három megye, egy marad
- VIII.B.1.13. Vád- és védőbeszéd
- VIII.B.1.14. Irányított képalkotás
- VIII.B.1.15. Szóhalmaz
- VIII.B.1.16. Adj címet!
- VIII.B.1.17. Tagoló
- VIII.B.1.18. Bő lére eresztve...

KIS NYELVÉSZKLUB

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Lexikonhasználat gyakorlása, fogalomalkotás. A helyes és helytelen információk elválasztása, lényegtömörítés
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Kis „prózamondattan” – a mondat csoportokkal és mellékmondatokkal kifejezett részei Az ismétlődés szintjei – mellérendelés és alárendelés a szövegben és a mondatban
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.1.1. modul Szűkebb környezetben: prózamondattan Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Fogalomalkotás, eredetiség, lexikonhasználat, együttműködés, alkalmazkodás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Nagyobb osztálylétszám esetén érdemes 4 csapatot alkotni, és a versenyt több fordulóban megrendezni. Ügyeljünk arra, hogy valamennyi gyerek kapjon feladatot. Akik a definícióalkotásban gyengébbek, olvassák fel a lehetőségeket.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Dávid Imre-Páskuné Kiss Judit: *Kommunikációs képességek fejlesztése az iskolában*. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 1998.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Szavak kikeresése a lexikonból; helyes és helytelen definíciók alkotása és azok felismerése
Tanári instrukciók	<p>A feladat ismertetése frontális munkaformában történik.</p> <p>A feladat csapatverseny.</p> <p>Osszuk az osztályt két csoportra, és ismertessük a feladatot.</p> <p>A két csapat egymással szemben ül, mindkettő kap egy-egy lexikont, esetleg többet is. Adjunk a tanulóknak 10 percet, hogy a lexikonból 5 olyan szót keressenek ki, amely valamennyiük számára ismeretlen. Ezután írjanak három definíciót ezekhez a szavakhoz, két hamisat, és a valódit, amit kimásolnak a lexikonból. Amikor ezzel készen vannak, kezdődhet a verseny.</p> <p>A csapatok felolvassák a szavakat és a hozzájuk tartozó definíciókat. Az ellencsapatnak kb. 10-15 másodperc után ki kell mondania, hogy szerinte melyik a helyes definíció. A játék annyi fordulóból áll, ahány szót kiválasztottak a csapatok. A játékot az a csapat nyeri meg, amely több helyes definíciót talált ki.</p> <p>Hívjuk fel a tanulók figyelmét az együttműködésre. Közösén írjanak definíciót, és a megfejtéseknél működjenek együtt.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Lexikonhasználat, fogalomalkotás, együttműködés
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Az egyéni feladat kijelölésnél differenciálhatunk.
Munkaforma	Heterogén csoport, egyéni munka
Módszerek	Magyarázat, megbeszélés
Eszközök	Lexikonok, füzet

TOLVAJNYELV

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A modul célja az elhangzott szöveg hallás utáni rekonstrukciója a készített jegyzetek alapján. Szövegértés fejlesztése
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Az ismétlődés szintjei - mellérendelés és alárendelés a szövegben és a mondatban Több nyelvi szint elemzése együtt
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” modulok 8.1.2. Szűkebb környezetben: a mondat szerkesztés stiláris jellegzetességei Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Szöveg reprodukálás, hallás utáni értés, jegyzetelés, képszerűsítés, együttműködés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Javasoljuk a gyerekeknek, hogy ha a felolvasás befejeződött, próbálják közösen „összerakni” az elhangzottakat, és nézzék meg egymás jegyzeteit. A szöveg alkalmas a vizualizálás képességének fejlesztésére.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Czippán György: *Padfirkák*. Budapest, Laude Kiadó, 1988.

Andrew C. Rose: *Do it yourself!* Budapest, Tankönyvkiadó, 1987.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Az elhangzott szöveg hallás utáni rekonstrukciója a készített jegyzetek alapján
Tanári instrukciók	<p>A feladatmegoldást frontális munkaformában kezdjük. Osszuk az osztályt 5-6 fős heterogén csoportokra. A csoportok feladata ugyanaz lesz.</p> <p>Szöveget fognak hallani, amelyet le kell jegyzetelniük, de csak jeleket használhatnak pl. számokat, nyilakat, szavakat nem.</p> <p>Olvassuk fel a gyűjteményben található szöveget tagoltan és jól érthetően a diákoknak.</p> <p>A szöveg elhangzása után a csoportok, jegyzeteik alapján rekonstruálják a történetet.</p> <p>Az ellenőrzés során hallgassuk meg a csoportok megoldásait, végül olvassuk fel ismét az eredeti történetet.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Szövegreprodukálás, hallás utáni értés, jegyzetelés, együttműködés, helyzetelemzés
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Heterogén csoportok
Módszerek	Magyarázat, megbeszélés, jegyzetelés
Eszközök	Füzet, gyűjtemény

Valamikor októberben

Ajtó ki, én be. Végre otthon. Táskát gyorsan a sarokba. Irány a konyha, sebesség a fényé. A gyomrom úgy korog, hogy a szomszédban kinéznek az ablakon, és keresik a viharfelhőket. Landolás a konyhában, hűtőajtót kitérom. Hopp! Első meglepetés; a mélyhűtőajtó az ölembe. Lehel, háromcsillagos. Gondosan visszahelyezem, majd kirámolok. Párizsi, vajkrém, mustár, egy kis Bácskai. Teli a két kezem, így a hűtőt lábbal csukom be, minék következtében a tetejéről negyed kiló kristályosított cukor szóródik a földre, művészi összevisszaságban. Nem számít! Kenyeret kerítek, irány az ebédlő. Lepakolok az asztalra. Leülök, kicsomagolok. Szemem közben megakad egy levéltőszon. A mai posta. Szelektálok. Számla, számla, számla, hopp egy levél apunak, képeslap a családnak, képeslap nekem; félre; számla, kész! Csak ennyi? Végre hamm. Töltöm a fejem. Ez, az, amaz. Kész, jóllaktam! Maradék vissza a konyhába. Megint mélyhűtőajtó, vissza, pakolás, kaja be, kóla ki. Hopp, pohár. Bontom a kólát, bontanám. Ahá, magyar kupak. Kés elő, kupak nagy nehezen lekerül. Iszom, iszom, iszom stb. Vége. Vissza, megkeresem a táskám, fogom a postám. Irány a szobám. Bent a húgom. Félvállról üdvözl, veri a számítógépet. Megkérem, ne tegye! Teszi. Mindegy. Táská le, leveletem felbontom. Olvasom. Megkérik, tegyék ezt, tegyék azt, és ha esetleg nem lenne időm, még emezt is megtehetném. Képeslap, szép. Valaki a Balatonról. Azonosítom a személyt, ja a volt osztálytársam. Mit keres októberben a Balatonon? Mindegy. Tanulni kezdek. Tanulok, tanulok, tanulok stb. Négykor szülők haza, üdvözlöm őket. Puszi, puszi. Tanulok, tanulok. Közben kólát iszom. Mondják helytelenül. Sebaj. Hopp, pohár dől, füzet ázik. Puff neki, kicsipeszelem száradni. Hatkor vacsora. Tanulás még egy kicsit. Vége. Végre géphez jutok, játszom egy kicsit. Fürdés, TV, alvás. És azt álmodom, hogy ébren vagyok, és nem rohanok.

LAKATLAN SZIGETEN

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Problémaérzékenység fejlesztése, választás-döntés képessége a lakatlan szigetre vihető tárgyak meghatározásával. A feladat megoldása során egymás ismerete, ön- és társismeret
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Bevezető szigetjáték W. Golding: <i>A legyek ura</i> – a szigetlakókat vezérlő célok
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” modulok 8.2.1. Szűkebb környezetben: W. Golding: <i>A legyek ura</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	A különböző kommunikációs helyzetekhez való alkalmazkodás, szerepazonosulás, ön- és társismeret

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Vigyázzunk, hogy a gyerekek legyenek egymással tapintatosak. Senkit nem szabad választásaiért kigúnyolni, kinevetni.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Forgách P. József: *A társas érintkezés pszichológiája*. Budapest, Gondolat Kiadó, 1993.
83 *Giochi psicologici per la conduzione dei gruppi*. Milano, Franco Angeli, 1998.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Válaszadás írásban a „Mit vinnél magaddal egy lakatlan szigetre?” kérdésre egyéni nézőpont alapján. Az információk megosztása másokkal, egymás megismerése
Tanári instrukciók	<p>A feladat ismertetése frontális munkaformában történik. Győződjünk meg róla visszakérdezéssel, hogy mindenki számára érthető-e a feladat. Hívjuk fel a gyerekek figyelmét, hogy a játék csak akkor érdekes, ha mindenki őszintén ír magáról, a hozzá legközelebb álló tárgyakat sorolja fel. Személyeket nem vihet magával.</p> <p>Osszuk ki az írólapokat, és adjunk a gyerekeknek kb. 3 percet, hogy felírják a válaszaikat az alábbi kérdésre: „Mi az az öt dolog, amit magaddal vinnél egy lakatlan szigetre?” Kérjük meg őket, hogy a lap bal alsó sarkába írják fel a nevüket, majd hajtsák be a lap sarkát, úgy hogy a nevet senki ne láthassa.</p> <p>Szedjük be a lapokat, keverjük össze őket, majd osszuk ki újra. Ismertessük a gyerekekkel a feladat második részét. Minden gyerek olvassa fel hangosan a hozzá került lapon található listát. Az elhangzó tárgyak alapján ki kell találniuk, hogy ki írta azokat.</p> <p>Nagy osztálylétszám esetén bontsuk ketté az osztályt. A füzetükben minden elhangzott lista után írják le azt a nevet, akiről szerintük szó van. Amikor mindenkiét felolvastuk, közösen ellenőrizzük a találatokat. A játékot az nyeri, aki a legtöbb nevet eltalálta.</p> <p>Dicsérjük meg, hogy ő ismeri legjobban a társait.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Ön- és társismeret, választás-döntés
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Egyéni
Módszerek	Megbeszélés, indoklás, verseny
Eszközök	Írólapok, füzet, toll

HAJÓTÖRÖTTEK SZIGETE

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Irányított fogalmazás írása a hajótörtek szigetéről. A képzelet és gazdaságosság képességeinek fejlesztése az adott témakör kapcsán. Helyzetelemzés, pozíciómeghatározás
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	W. Golding: <i>A legyek ura</i> – a szigetlakókat vezérlő célok A cselekmény és az ismétlődő vezérmotívumok rendszere
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” 8.2.2. Szűkebb környezetben: W. Golding: <i>A legyek ura</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Kreatív szövegalkotás, képzelet, gazdaságosság, helyzetelemzés, pozíciómeghatározás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Érdemes a feladatot felolvastatni. Megbeszélni, hogy tudják-e a gyerekek, mit jelent hajótörést szenvedni. Kérdezzük meg a gyerekeket, hallott-e már valaki ilyesmiről, vagy olvasott-e róla. Ha úgy látjuk, hogy az idő nem elegendő, a befejezést adjuk fel házi feladatnak.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Dávid Imre-Páskuné Kiss Judit: *Kommunikációs képességek fejlesztése az iskolában*. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 1998.

83 *Giochi psicologici per la conduzione dei gruppi*. Milano, FrancoAngeli, 1998.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Történet befejezése a megadott paraméterek alapján
Tanári instrukciók	A feladat ismertetése frontális munkaformában történik. A tanulók önállóan oldják meg a feladatot. Fontos, hogy felhívjuk a figyelmüket, hogy 10 perc áll rendelkezésükre a megoldáshoz. Az ellenőrzésnél hallgassunk meg minél több fogalmazást. A gyerekek értékeljék az írásműveket.
Kiemelt készségek, képességek	Képzelet, kreatív szövegalkotás, gazdaságosság
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Egyéni
Módszerek	Magyarázat, megbeszélés
Eszközök	Munkafüzet, 1. feladat

MUNKAFÜZET

1. FELADAT

Száz ember hajótörést szenved. Sikerül elérniük az óceán egyik szigetét. A sziget lakatlan, de gyönyörű növényzete van, és természeti kincsekben rendkívül gazdag. Képzeljétek el, hogy ti is a hajótöröttek között vagytok. Éppen csak elhelyezkedtek a szigeten, amikor valami furcsa dobogást és egyéb zajokat hallotok... Folytassátok a történetet! Adjatok címet fogalmazásotoknak!

A KALAND 1.

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Megadott szavak beépítése a szövegbe, kreatív szövegalkotás, saját élmény feldolgozásával
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	W. Golding: <i>A legyek ura</i>
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.2.3. modul Szűkebb környezetben: a cselekmény és ismétlődő vezérmotívumok rendszere Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Spontán, kreatív íráskészség fejlesztése, csoportos szövegalkotás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Ráhangelésként beszéljünk arról, kinek mi a kaland. Amennyiben úgy látjuk, hogy nem elegendő az idő, a gyerekek szóban is megoldhatják a feladatot.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Roma, Bonacci, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység

I. rész: Megadott szavak beépítése a szövegbe, kreatív szövegalkotás, saját élmény feldolgozásával, önálló gondolatok megfogalmazása

Tanári instrukciók

A feladatot frontális munkaformában kezdjük.

Osszuk az osztályt maximum 6 fős csoportokra, és osszunk ki üres írólapokat!

Kérjük meg a gyerekeket, hogy írjanak fel egy lapra három olyan szót, amely a kalandról az eszükbe jut.

Amikor mindenki készen van, szedjük be az írólapokat, és írjuk fel a csoportok által összegyűjtött szavakat a táblára.

A csoportok 10 percet kapnak, hogy történetet írjanak egy kalandról úgy, hogy a táblán szereplő szavak mindegyikét be kell építeniük a történetbe.

Amikor készen vannak, szedjük be a lapokat. A történeteket a következő órán beszéljük meg a gyerekekkel.

Kiemelt készségek, képességek

Képzelet, gazdaságosság, kooperáció

Célcsoport/A differenciálás lehetőségei

Egész osztály

Munkaforma

Heterogén csoport

Módszerek

Produktív szövegalkotás

Eszközök

Írólapok

A KALAND 2.

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Megadott szavak beépítése a szövegbe, kreatív szövegalkotás, saját élmény feldolgozásával
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	W. Golding: <i>A legyek ura</i>
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.2.4. modul Szűkebb környezetben: a cselekmény és ismétlődő vezérmotívumok rendszere Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Spontán, kreatív íráskészség fejlesztése, csoportos szövegalkotás, együttműködés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Az értékelés elsődleges szempontja a tematikus és a szókincsbeli koherencia legyen. De ezen kívül értékeljük az ötletességet, az érdekességet. Elsősorban dicsérjük, és erre biztassuk a gyerekeket. „Mi volt jó az elhangzott történetben?”

TÁMOGATÓ RENDSZER

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Roma, Bonacci, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	II. rész: A 8.2.3. modulhoz kapcsolódó feladat folytatása, a gyerekek által írt vagy elmondott történetek megbeszélése, értelmezése, elemzése. Felismerni a cselekmény jeleneit, szereplőit, vezérmotívumait
Tanári instrukciók	A feladatot frontális munkaformában kezdjük. A gyerekek folytatják a munkát ugyanazokban a csoportokban. Osszuk ki a feladatlapokat, és ismertessük a feladatot. Minden csoportból valaki olvassa fel vagy mondja el a történetet. A gyerekeknek az elhangzott történeteket kell értékelniük. Végül szavaztassuk meg a gyerekekkel, hogy szerintük melyik volt a legjobb történet.
Kiemelt készségek, képességek	Szövegértés hallás után, figyelemtartósság, lényegkiemelés
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Heterogén csoport
Módszerek	Megbeszélés, magyarázat
Eszközök	–

A BOLDOGSÁG

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Csokonai: <i>A boldogság</i> című versében szereplő fogalmak összevetése a saját tapasztalatokkal, élményekkel, a boldogság fogalmának definiálása különböző nézőpontok alapján
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	A boldogság forrása Csokonai anakreóni versei
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.3.1. modul Szűkebb környezetben: Csokonai: <i>A boldogság</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Fogalommeghatározás, szabad asszociáció, személyes élmények reprodukálása

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A gyerekekkel beszéljünk arról, mi a különbség az öröm és a boldogság között. Kinek mi okoz örömet, ki, mitől boldog.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Ur, P.-A. Wright: *Five-Minute Activities*. Cambridge University Press, Cambridge, 1992.

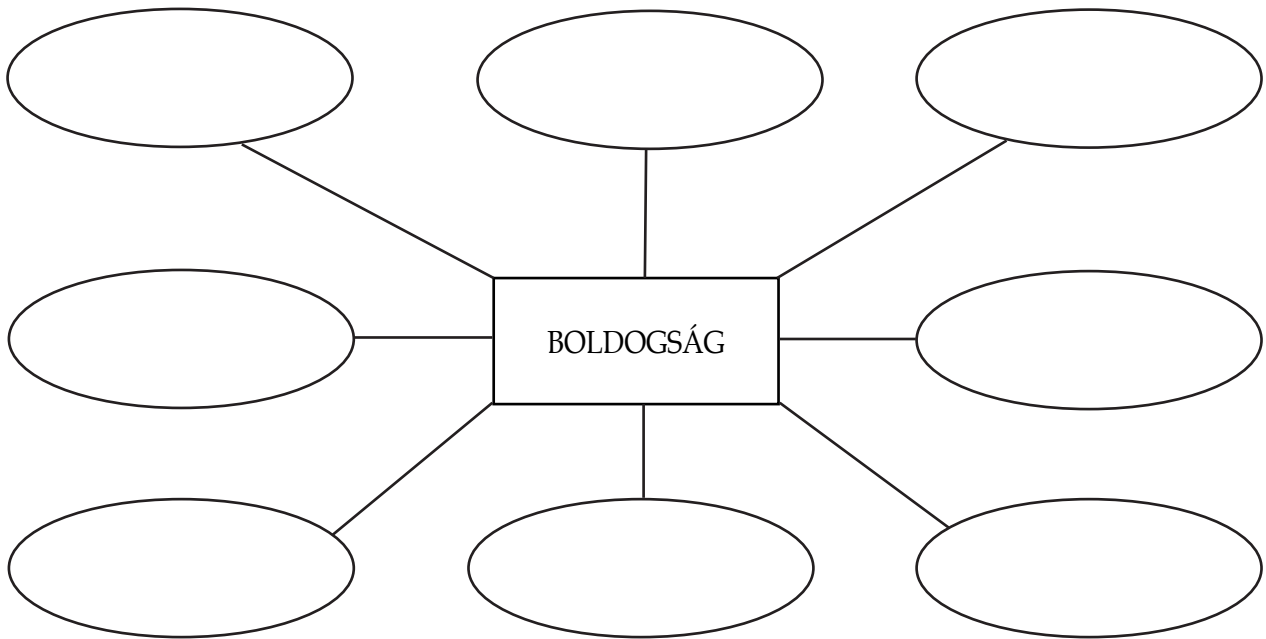
MODULVÁZLAT

Tevékenység	Fürtábra készítése, asszociációk és definíciók gyűjtése a boldogság fogalmáról
Tanári instrukciók	<p>A feladatot frontális munkaformában kezdjük.</p> <p>Az osztály tanulóit párokra osztjuk.</p> <p>A gyerekek 3-5 percet kapnak, hogy fürtábra segítségével összegyűjtsék mit jelent számukra a boldogság. Hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy szabadon gondolkodjanak, az egészen egyszerűtől a bonyolultabb fogalmakig bármivel definiálhatják a fogalmat.</p> <p>Miután készen vannak, a párok beszéljék meg egymással véleményüket.</p> <p>Miután mindenki meghallgatta a vele párban dolgozót, a tanulók keressék meg, hogy a költő milyen fogalmakkal, képekkel ábrázolta a boldogságot.</p> <p>A feladatlap segítségével csoportosítsák a boldogsághoz rendelt képeket és fogalmakat.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Csoportosítás, lényegkiemelés, asszociáció, fogalomalkotás
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Egyéni és páros munka
Módszerek	Fürtábra, megbeszélés
Eszközök	Munkafüzet, 2. feladat

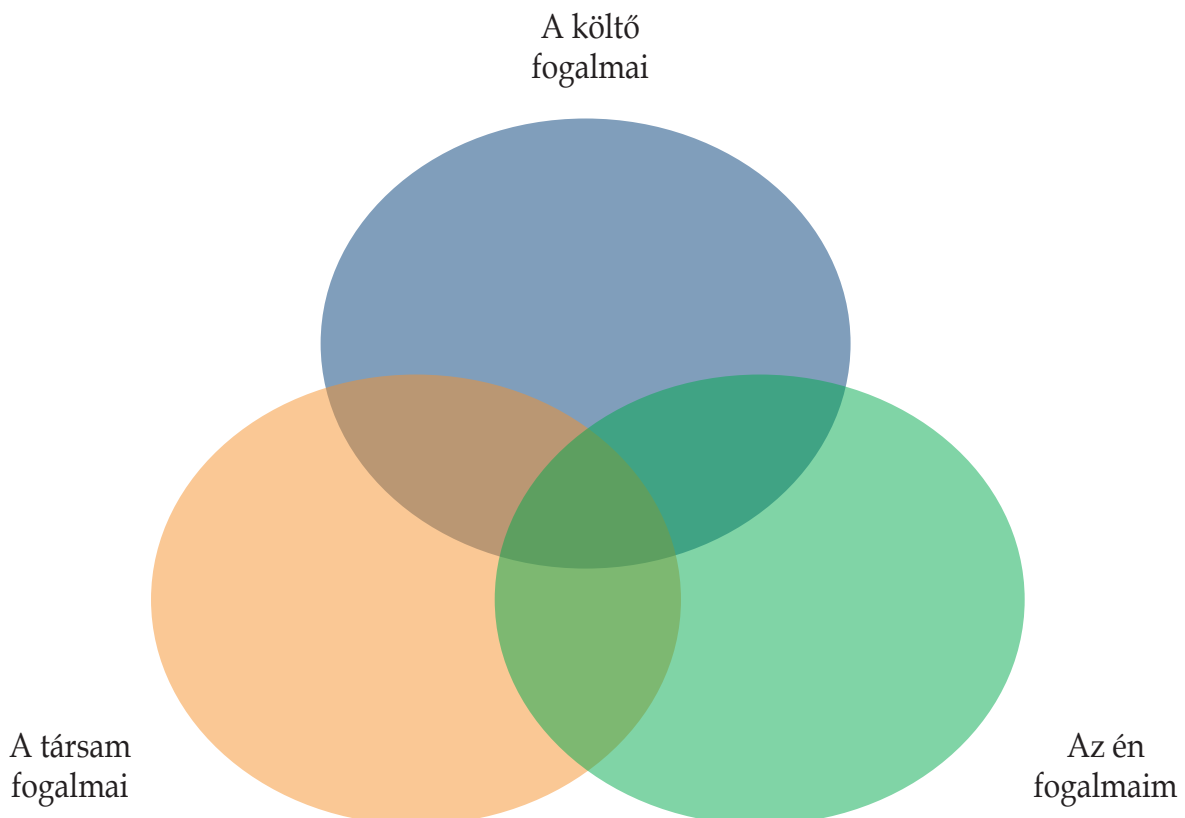
MUNKAFÜZET

2. FELADAT

a) Töltsd ki az alábbi fűrtábrát saját érzéseid, tapasztalataid alapján! A fűrtábrát szükség szerint bővítheted.

b) A Venn-diagram segítségével beszélj meg a pároddal, hogyan jellemezte a költő, a párod, illetve te magad a boldogság fogalmát!

HOGY ALAKUL A TÖRTÉNET?

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A logikai készség fejlesztése; történetrekonstrukció, jóslás, következtetés
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Nyelvek közötti különbségek Szövegtani és stiláris különbségek nyelvek között
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.4.1. modul Szűkebb környezetben: nyelvek közötti különbségek Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Következtetés, rendezés, jóslás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A gyengébben teljesítő gyerekek fokozott tanári támogatást kapjanak. Kérdésekkel segítsük őket.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Bonacci editore, Roma 1994.
www.kiskobak.hu

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A történet eseményeinek jóslása, következtetések és elvárások megfogalmazása
Tanári instrukciók	<p>A feladatot a tanulók csoportokban hajtják végre. Osszuk az osztályt párokra az A-B csoporton belül a differenciálás szempontjai szerint.</p> <p>Ismertessük a feladatot. A tanulók feladata, hogy egy-egy szövegrészlet elolvasása után megjósolják a történet lehetséges folytatását.</p> <p>Osszuk ki az első történetkártyát, és adjunk a pároknak bekezdésenként 3-4 percet, hogy kidolgozzák az elképzeléseiket. Minden egység után osszuk ki az újabb kártyákat, vagy ha minden kártyát egyszerre odaadtunk az elején, adjunk utasítást a 2. kártya elolvasására.</p> <p>Az A csoport diákjai szóban rekonstruálják a történetet, a B csoport tanulóinak a feladata, hogy vázlatot készítsenek az események ok-okozati összefüggéseiről.</p> <p>Amikor minden csoport elkészült közösen ellenőrizzük a megoldásokat. Figyeljünk rá, hogy minden gyerek szót kapjon, hallgassunk meg több lehetséges megoldást is.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Következtetés, rendezés, szövegalkotás, jelöletlen ok-okozati kapcsolatok feltárása
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	A csoport: szövegmondásban gyengébb képességű gyerekek B csoport: következtetésben gyengébb képességű gyerekek
Munkaforma	Homogén csoport
Módszerek	Magyarázat, megbeszélés
Eszközök	Munkafüzet, 3. feladat, történetkártyák

<p>1. részlet</p> <p style="text-align: center;">A szúnyog meg a ló</p> <p>Legelészett a ló; a szúnyog, a közeli mocsár lakója pedig egy bokor ágán üldögélt. A ló, legelés közben, odaért a bokor mellé. Berzenkedni kezdett a szúnyog; és rágyújtott a maga kis szúnyogdalára. A ló azonban a fülét se billegette rá. Megsértődött a szúnyog.</p> <p>- Hé, koma, észre sem veszel?</p> <p>Hogy alakul a történet? Folytassátok a következő 5 sort!</p>	<p>2. részlet</p> <p>- De most már látlak - mondta a ló. A szúnyog körülszemlélte a lovat, elnézte sörényét, széles hátát, erős patáit, és bámulva zümmögte:</p> <p>- Ó, milyen nagy vagy te, testvérkém! Talán még nálam is nagyobb vagy!</p> <p>- Bizony, valamivel nagyobb vagyok - felelte a ló.</p> <p>- Biztosan erős is vagy - folytatta a szúnyog.</p> <p>- Hát nem panaszkodom, elbírom az ekét, márpedig az nem könnyű.</p> <p>- Talán még a legyektől sem félsz!</p> <p>Hogy alakul a történet? Folytassátok a következő 5 sort!</p>
<p>3. részlet</p> <p>- Minek félnék! Csapok egyet a farkammal, és elrepülnek.</p> <p>- Talán még a bögyök sem tudnak elbánni veled!</p> <p>- A bögyökkel már több bajom van: igen erőszakosak. A szúnyog ekkor kidüllesztette a mellét, szétvetette a lábát, és rákezdte a kérkedést:</p> <p>- Ugyan, komám, mit tudnak a bögyök! Úgy látszik, te még nem ismered a mi szúnyog-nemzetiségünket! Ha nagy is vagy, meg erős is, mi, szúnyogok egy szempillantás alatt elbánunk veled! A ló rásandított a szúnyogra, csapott egyet a farkával, aztán így szólt:</p> <p>- Ne kérkedj, te szúnyog! Nem tudtok ti engem legyőzni, ha még olyan sokan támadtok is rám!</p> <p>- Legyőzünk! - erősködött a szúnyog.</p> <p>- Nem győztök le - mondja a ló. Sokáig vitatkoztak. A ló végül azt mondta:</p> <p>Hogy alakul a történet? Folytassátok a következő 5 sort!</p>	<p>4. részlet</p> <p>- Vitával semmire se megyünk. Mérjük össze az erőnket. Gyűjtsd össze a seregedet!</p> <p>- Jól van, mérkőzzünk meg, állt rá a szúnyog, felszállt a magasba, és riadót fújt a szúnyogoknak. Rajzoltak a szúnyogok mindenfelől; a nyíresből, a fenyvesből, a rétekről és mocsarakból, a tavakról és ingoványokból. Elsötétítették az eget a legelő felett.</p> <p>- Mind egy szálig itt vagytok? - kérdezte a ló.</p> <p>- Mind egy szálig - felelte az izgága szúnyog.</p> <p>- No, akkor ne vesztegessük az időt! Add ki a vezényszót! - mondta a ló. A kötekedő szúnyog széttárta a szárnyát, és akkorát zümmentett, amekkora csak kifért kis szúnyogtorkán.</p> <p>- Héj, derék vitézek! Rajta, az ellenségre!</p> <p>Hogy alakul a történet? Folytassátok a következő 5 sort!</p>

5. részlet

A szúnyogok nagy döngéssel-zöngéssel ellepték a lovat, és belemélyesztették hegyes kis szívókájukat. A ló levetette magát a földre, és hemperegni kezdett a fűben. Addig hempergett ide-oda, míg az egész szúnyoghadsereget agyon nem nyomta. Egyetlen egy szúnyog maradt csak életben. Ez nagy ügyel-bajjal kisimítgatta gyűrött szárnyát, aztán elrepült a kötekedő szúnyoghoz, és jelentette:

- Így meg így volt ...Az ellenséget leterítettük. Ha maradt volna négy katonánk, aki lefogja a ló négy lábát, örökre végeztem volna vele. Lenyúztam volna a bőrét.
- Derék dolog, vitéz dolog! - dicsérte meg a szúnyogkatonát a kötekedő szúnyog, azzal repült az erdőbe, és eldicsekedett minden bogárnak: ilyenek vagyunk mi, szúnyogok, még a lovat is ledöntöttük a lábáról! Nincs a világon erősebb teremtmény a szúnyognál!

MUNKAFÜZET

3. FELADAT

1. részlet

Hogy alakul a történet? Folytassátok a következő 5 sort!

2. részlet

Hogy alakul a történet? Folytassátok a következő 5 sort!

3. részlet

Hogy alakul a történet? Folytassátok a következő 5 sort!

4. részlet

Hogy alakul a történet? Folytassátok a következő 5 sort!

5. részlet

Hogy alakul a történet? Folytassátok a következő 5 sort!

MEGOLDÁS**A szúnyog meg a ló**

Legelészett a ló; a szúnyog, a közeli mocsár lakója pedig egy bokor ágán üldögélt. A ló, legelés közben, odaért a bokor mellé. Berzenkedni kezdett a szúnyog; és rágyújtott a maga kis szúnyogdalára. A ló azonban a fülét se billegette rá. Megsértődött a szúnyog.

- Hé, koma, észre sem veszel?
- De most már látlak – mondta a ló.

A szúnyog körülszemlélte a lovat, elnézte sörényét, széles hátát, erős patáit, és bámulva zümmögte:

- Ó, milyen nagy vagy te, testvérekém! Talán még nálam is nagyobb vagy!
- Bizony, valamivel nagyobb vagyok – felelte a ló.
- Biztosan erős is vagy – folytatta a szúnyog.
- Hát nem panaszkodom, elbírom az ekét, márpedig az nem könnyű.
- Talán még a legyektől sem félsz!
- Minek félnék! Csapok egyet a farkammal, és elrepülnek.
- Talán még a bögölyök sem tudnak elbánni veled!
- A bögölyökkel már több bajom van: igen erőszakosak.

A szúnyog ekkor kidüllesztette a mellét, szétvetette a lábát, és rá kezdte a kérkedést:

- Ugyan, komám, mit tudnak a bögölyök! Úgy látszik, te még nem ismered a mi szúnyognemzetiségünket! Ha nagy is vagy, meg erős is, mi, szúnyogok egy szempillantás alatt elbánunk veled!

A ló rásandított a szúnyogra, csapott egyet a farkával, aztán így szólt:

- Ne kérkedj, te szúnyog! Nem tudtok ti engem legyőzni, ha még olyan sokan támadtok is rám!
- Legyőzünk! – erősködött a szúnyog.
- Nem győztök le – mondja a ló.

Sokáig vitatkoztak. A ló végül azt mondta:

- Vitával semmire se megyünk. Mérjük össze az erőnket. Gyűjtsd össze a seregedet!
- Jól van, mérkőzzünk meg – állt rá a szúnyog, felszállt a magasba, és riadót fújt a szúnyogoknak. Rajzottak a szúnyogok mindenfelől; a nyíresből, a fenyvesből, a rétekről és mocsarakból, a tavakról és ingoványokból. Elsötétítették az eget a legelő felett.
- Mind egy szálig itt vagytok? – kérdezte a ló.
- Mind egy szálig – felelte az izgága szúnyog.
- No, akkor ne vesztegessük az időt! Add ki a vezényszót! – mondta a ló.

A kötekedő szúnyog széttárta a szárnyát, és akkorát zümmentett, amekkora csak kifért kis szúnyog-torkán.

– Héj, derék vitézek! Rajta, az ellenségre!

A szúnyogok nagy döngéssel-zöngéssel ellepték a lovat, és belemélyesztették hegyes kis szívókájukat. A ló levetette magát a földre, és hemperegni kezdett a fűben. Addig hempergett ide-oda, míg az egész szúnyoghadsereget agyon nem nyomta. Egyetlen egy szúnyog maradt csak életben. Ez nagy ügyel-bajjal kisimítgatta gyűrött szárnyát, aztán elrepült a kötekedő szúnyoghoz, és jelentette:

- Így meg így volt ...Az ellenséget leterítettük. Ha maradt volna négy katonánk, aki lefogja a ló négy lábát, örökre végeztem volna vele. Lenyúztam volna a bőrét.
- Derék dolog, vitéz dolog! – dicsérte meg a szúnyogkatonát a kötekedő szúnyog, azzal repült az erdőbe, és eldicsekedett minden bogárnak: ilyenek vagyunk mi, szúnyogok, még a lovat is ledöntöttük a lábáról! Nincs a világon erősebb teremtmény a szúnyognál!

Finn népmese

KÉPTELEN TERMÉSZETRAJZ

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Az irónia felismerése Nagy Lajos <i>Képtelen természetrajz</i> c. kötetének idézeteiben, definíciók megfeleltetése a tárggyal
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Ponyvairodalom Rejtő titkai – cselekmény, szereplők, nyelv
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.5.1. modul Szűkebb környezetben: ponyvairodalom Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Összefüggés felfogása, konkretizálás, rendezés, helyzetfelismerés, információkezelés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladat megkezdése előtt érdemes feleleveníteni a gúnyról és az iróniáról tanultakat.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Nagy Lajos: *Képtelen természetrajz*. Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1972.

Magyar értelmező kéziszótár. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2003.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Szómagyarázatok megfejtése, ironikus szövegrészek azonosítása
Tanári instrukciók	A feladat megoldását frontális munkaformában kezdjük. A tanulók feladatlapokat kapnak, és önállóan oldják meg a feladatokat. A leírásokról ki kell találniuk, melyik állatot jellemzik. Ha mindenki készen van, ellenőrizzük a feladatot. Osszuk a diákokat két csoportra a fejlesztendő képességek szerint, és kérjük meg őket, hogy lássanak hozzá a feladat A-B részének kitöltéséhez. Az A csoport diákjai keressék meg a szövegben és húzzák alá az ironikus és gúnyos részeket. A B csoport diákjai értelmező szótár segítségével adjanak klaszszikus definíciót a megjelölt állatokra.
Kiemelt készségek, képességek	Szóértelmezés, szótárhasználat, csoportosítás, szövegtömörítés
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	A csoport: az irodalmi eszközök felismerésében, megkülönböztetésében gyengébb képességű gyerekek B csoport: szótárhasználatban gyengébb képességű gyerekek
Munkaforma	Frontális, pármunka, homogén csoport
Módszerek	Magyarázat, megbeszélés
Eszközök	Munkafüzet, 4. feladat , <i>Magyar értelmező kéziszótár</i>

MUNKAFÜZET

4. FELADAT

Idézeteket olvashattok Nagy Lajos *Képtelen természetrajz* című írásából. Az ironikus definíciók állatok megfelelői. Írjátok le, melyik állatról van szó!

a)

„A ... borzasztó hosszú állat, hosszabb a legrövidebb öntözőcsőnél is. Előfordul mind az öt világrészben, mezőkön, kövecses-homokos földeken, erdőben és a patikák címtábláin..., sőt a jó barátok keblén is, ez az utóbbi fajta azonban igen beteges és gyenge, amiért is a jó barát azt a keblén *melengeti*.”

Megfejtés:_____

b)

„Az ... igen rosszkedvű állat, már kicsiny korában állandóan megnyúlt orral járkal, ezért aztán az orra úgy is marad, és ormány nevet vesz fel. Jókedve úgyszólván csak akkor van, ha ütik, mert bőrének vastagsága miatt az ütést nem érzi, s ezen jóízűt röhög. ... hangja trombitaharsogáshoz hasonlít.”

Megfejtés:_____

c)

„A ... igen okos állat, a repülésben kiváló, technikai kísérletekkel is foglalkozik. Föl van jegyezve róla, hogy egyszer egy kis gyereket akart a repülésre megtanítani, amiért is a karmai közé kapta, fölvitte a magasba, és eleresztette. A kísérlet nem sikerült. ... fészket csaknem hozzáférhetetlen helyeken rakja, ahová, anélkül, hogy a fa törzsét még külön beszappanozná, nem mászhatnak föl a fészekrabló suhan-cok.”

Megfejtés:_____

d)

„A ... nagyságra és színre nézve különféle, leggyakoribb nálunk Európában is a fekete és a valamivel nagyobb vörös, a trópusi vidékeken pedig vannak nagy, sőt óriási ..., sárga és szürke színűek is. Kék színű ... nincsenek, ami a természetnek minden gazdagsága mellett is némi szegénységre vall. A ... igen fejlett társadalmi életet élnek, jól működő szervezettség alapján dolgoznak együtt.”

Megfejtés:_____

e)

„A ... háziállat. Három főrészből áll, úgymint: fej, törzs és végtagok. Ha ezen részek bármelyikét a ...-ból elveszük, akkor a ... elromlik, és többé se nem szalad, se nem ugat, egyáltalán nem működik tovább. ... örömeinek azáltal ad kifejezést, hogy a farkát csóválja. Ha pedig a farkát levágják, akkor a fejét csóválja.”

Megfejtés:_____

f)

„A ... vadállat, ami annyit jelent, hogy távol él az emberektől. ... hangját dirmegésnek-dörmögésnek mondják, ez a szép hang arra vall, hogy a ... nem meglegedett lélek, amiben hasonlít a zsörtölődő öregurakhoz. ... utálja a telet.”

Megfejtés:_____

g)

„A ... külalakját a hosszúság jellemzi: hosszú a csőre, hosszú a lába és igen hosszú a nyaka. A ... a meleget szereti, ezért a sarkvidékeken csak akkor fordul elő, ha odaviszik, a maga jószántából csupán a mérsékelt öv területére jön a meleg vidékről nyaralni. ... az az érdekes szokása ... van, hogy egy lábára állva fejét a szárnya alá dugja, és így alszik.”

Megfejtés:_____

h)

„A ... igen őszinte állat. Ha éhes, eszik; ha jóllakott, fekszik; ha jól érzi magát, dorombol; ha valami baja van, keservesen nyávog.”

Megfejtés: _____

A) Húzzátok alá a szövegben azokat a részeket, amelyek szerintetek ironikusan, gúnyosan írják le az állatot! Megoldásokat beszéljétek meg a párotokkal!

B) A *Magyar értelmező kéziszótár* segítségével találjátok meg az állatok tényszerű definícióját! Az olvasott szövegnek csak a lényegét jegyezd le!

MEGOLDÁS

kígyó; elefánt; sas; hangya; kutya; medve; gólya; macska

KÖNYVAJÁNLÓ

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Megismerkedni a könyvismertetés formáival, feldolgozni és kiszűrni a szövegben fellelhető lényeges információkat. Adatkezelés, előzetes ismeretek alkalmazása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.5.3. modul Rejtő titkai – cselekmény, szereplők, nyelv Változatok Rómeókra és Júliákra
Modulkapcsolódási pontok	Szűkebb környezetben: A diákok által olvasott népszerű regény elemzése és kritikája – könyvajánlás, könyvbírálat Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Információ-rendszerzés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladat bemutatásánál tanácsoljuk a gyerekeknek a kulcsszavak megkeresését: koncert, lemez, DVD stb, ezek orientálják őket a megfejtésben.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Dávid Imre-Páskuné Kiss Judit: *Kommunikációs képességek fejlesztése az iskolában*. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 1998.

83 *Giochi psicologici per la conduzione dei gruppi*. Milano, FrancoAngeli, 1998.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Az ismertetések rendszerezése, az olvasott információk kiszűrése. A feladatlap megoldása az olvasott információk alapján
Tanári instrukciók	<p>A feladat ismertetése frontális munkaformában történik. Osszuk az osztályt két csoportra. A feladat első része mindkét csoport számára ugyanaz. A feladat második felében a tanulók a differenciálás szempontjai szerint oldanak meg feladatokat. A feladat első részét minden diák önállóan oldja meg, adjunk rá kb. 5 percet. Ezután a csoport tagjai vitassák meg egymással, hogy helyesen oldották-e meg a feladatot. Az A csoport diákjai szóban válaszolnak a feltett kérdésekre, a B csoport diákjai pedig írásban. Az ellenőrzéskor figyeljünk oda, hogy a csoport minden tagja szót kapjon.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Információ-rendszerezés, lényegkiemelés, adatok közötti viszonyok elemzése
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	A csoport: szövegalkotásban gyengébb képességű gyerekek B csoport: szövegproduktálásban gyengébb képességű gyerekek
Munkaforma	Egyéni, homogén csoport
Módszerek	Magyarázat, megbeszélés
Eszközök	Munkafüzet, 5. feladat

MUNKAFÜZET

5. FELADAT

Az ismertetés mindig valamilyen művészeti vagy tudományos alkotás rövid bemutatása, vagy közérdekű tájékoztató. Az alábbiakban ilyen ismertetéseket olvashatsz. Döntsd el, milyen témákról szólnak az ismertetőszövegek!

- a) „Az operairodalom gyöngyszemei Magyarországon kuriózumnak tekinthető operafelvételek vetítése lézer lemezzel, illetve DVD-ről. Az új előadássorozatban havonta láthat a közönség teljes operákat filmen. A vetítések előtt bevezető előadást tart dr. Tudor Tamás.”

Megfejtés: _____

- b) „Ha nem adnak el 10 000 példányt első három lemezükből, akkor könnyen lehet, hogy most nem örülhetnénk az *Öt barát együttes* közeledő koncertjének. A helsinki csapat éltetője az egyszerre hangmérnök és zeneszerző Tomi Kallio, de a többiek sem akárhány: Eero Koiten már a hatvanas évek óta megbecsült szaxofonos, Severi Palo vibrafonos, Teppo Mäken évről évre a legjobb finn jazzdobos címének büszke tulajdonosa. A *Love* című albumon még számos finn, illetve angol és amerikai zenész is játszik. A hetvenen is túl járó Maya szereplésével még nyilvánvalóbbá válik az a célkitűzés, hogy megidézzék az ötvenes-hatvanas évek zenéjét, miközben kihasználják a mai stúdiótechnika előnyeit.”

Megfejtés: _____

- c) „Végre megérkezett a régóta várt, milliók által imádott mesterdarab folytatása. A soron következő Harry Potter-epizód mellett valóban a legvidámabb és legszórakoztatóbb színpont az esetlenül és gusztustalanul is igencsak szeretetteljes figuraként számon tartott zöld *ogre* izgalmas életének legújabb nagy kalandja. Ötlemből, humorból, eredetiségből nincs hiány, pörgős, lendületes és rendkívül szórakoztató animációs filmet hoztak össze az alkotók.”

Megfejtés: _____

- d) „Babar ma már klasszikus mesefigurának számít, már nem egy nemzedék nőtt fel azokon a történeteken, melyekben ő a főszereplő. A legtöbben talán azokat a meséket ismerjük, amelyekben már felnőtt és apuka, nem utolsósorban pedig király, pedig ő is volt kicsi egyszer. Erről szól a mesekönyv. A nagy-nagy erdőben született egy kis elefánt. Babar a neve. Az elefántmama sokat szereti, halk énekszóval ringatja a két fa között függő bölcsőben. Babar gyorsan nő. Már a többi elefántgyerekekkel játszik. Aranyos kis kópé! Egy napon Babar anyukájával sétálni indul... – kezdődik a történet.”

Megfejtés: _____

- e) „Paulo Coelho az 1988-ban megjelent *Az alkímista* című regényével egy csapásra nemzetközi hírnevet szerzett magának. A pásztorfiú kalandtörténetét a kritikusok Saint-Exupéry *A kis hercegéhez* szokták hasonlítani. Santiago, miután kétszer álmodja, hogy valahol a piramisok lábánál elásott kincs várja, elindul megkeresni azt. Végigzarándokol Afrika északi, sivatagos részén, szokatlan élményekkel töltekezik, számos különös figurával találkozik, köztük az alkímistával, akitől megtanulja, hogy mindig hallgasson a szívére, vegye észre a sorsára utaló jeleket, és igyekezzék beteljesíteni álmait.”

Megfejtés: _____

- a) Írjatok könyvismertetést egy közösen választott kedvenc olvasmányról! FigyeljeteK, hogy az alábbi információk mindenképpen szerepeljenek benne: az író; mikor és hol játszódik; milyen témát dolgoz fel; milyen az író ábrázolásmódja, melyik kiadónál jelent meg.
- b) Az alábbi könyvismertetés elolvasása után válaszoljatok a kérdésekre!

Móra Ferenc

A KÖRTEMUZIKA

A *Körtemuzika* című gyűjteményes kötet Móra Ferenc rövidebb elbeszéléseiből, meséiből foglal magába bőséges válogatást. Többségükben saját gyermekkorára emlékezik a nagy író, s élénk idézi azt a minden szépre-jóra figyelő, tudásra vágyó kislányt, aki valaha maga volt. Érzékeny, finom és mélyen megindító írások, melyekből az emberség, a tisztesség, az igazságosság erkölcsi példája világlik ki, a magyar gyermekirodalom gyöngyszemei. Minden felnőtt emlékszik rájuk, minden gyermek előbb-utóbb megismeri őket. A klasszikus gyermekkönyv Reich Károly eredeti illusztrációival jelenik meg. Kiadja a Szépirodalmi Könyvkiadó.

Kérdések:

- Ki a szerző?
Ki illusztrálta a könyvet?
A író milyen műveit tartalmazza a kötet?
Kinek a számára készült a kötet?
Mikor íródtak a művek?
Mi a művek témája?
Ki a művek főszereplője?
Milyen az ábrázolásmód?
Milyen az író stílusa?
Melyik kiadónál jelent meg a kötet?

MEGOLDÁS

Kérdések:

Ki a szerző?

Ki illusztrálta a könyvet?

Az író milyen műveit tartalmazza a kötet?

Kinek a számára készült a kötet?

Mikor íródtak a művek?

Mi a művek témája?

Ki a művek főszereplője?

Milyen az író stílusa?

Melyik kiadónál jelent meg a kötet?

Móra Ferenc

Reich Károly

Rövidebb elbeszélések, mesék

Felnőttek és gyerekek

Nincs információ

Az író gyermekkorára

A tudásra vágyó kislány

Érzékeny, finom, megindító

Szépirodalmi Könyvkiadó

NÉVKITÚZÓS

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A kérdésfeltevés gyakorlása, a mű szereplőinek felismerése, tulajdonságok csoportosítása, az elhangzott jellemzések alapján
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Az eredeti Shakespeare-szereplők kifaggatása A vizsály eltérő forrásai, az erőszak eltérő megjelenítése
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.6.1. modul Szűkebb környezetben: Shakespeare: <i>Rómeó és Júlia</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Kérdezőtechnika, információ-rendszerezés, szerep- és pozíció-meghatározás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladattal ellenőrizhetjük, gyakoroltathatjuk a kötelező irodalom feldolgozását. Így hasonlóan a bemutatotthoz, más művekkel kapcsolatban is használható. A feladat a ráhangolódás alkalmával csoportképzésre is alkalmas. Pl. több mű szereplőiről készítünk szerepkártyát, majd az azonos művek szereplői kerülhetnek egy csoportba.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Shakespeare öt dráma. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1991.

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Roma, Bonacci, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A gyerekeknek a hátukra tűzött szereplő nevét kell kitalálniuk kérdésekkel
Tanári instrukciók	<p>A feladat ismertetését frontális munkaformában kezdjük. Az osztályt létszámtól függően csoportokra osztjuk. 9 szereplőkártyával dolgozunk, ha ennél több diák játszik egy csoportban, egy szerepet többször is kioszthatunk. Tűzzük fel a gyerekek hátára a szereplőkártyákat. Hívjuk fel a figyelmüket, hogy a játék csak akkor érdekes, ha nem árulják el egymás nevét. Ha ezzel készen vagyunk, indulhat a játék.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A gyerekeknek kérdésfeltevéssel, barkochba játékban kell kitalálniuk melyik szereplő neve van a hátukra tűzve. Nincs időkeret, a cél a lehető legtöbb információ begyűjtése. 2. Az a tanuló, aki kitalálta, melyik karakter ő, a helyére ül, és tulajdonságlistát készít az elhangzottak és a saját ismeretei alapján.
Kiemelt készségek, képességek	Kérdezőtechnika, információgyűjtés, együttműködés, szerep észlelés
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Heterogén csoport, egyéni munka
Módszerek	Beszélgetés
Eszközök	Gyűjtemény, szereplőkártyák, biztosítótű

MELLÉKLET

Szereplőkártyák

RÓMEÓ	JÚLIA	CAPULET
CAPULETNÉ	DAJKA	TYBALD
MERCUTIO	LŐRINC PAP	PÁRIS GRÓF

HÁROM MEGY, EGY MARAD

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A művel kapcsolatban feltett kérdések kapcsán véleményalkotás kiscsoportban, majd az elvégzett munkának, a gondolkodási folyamatok eredményének bemutatása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	A vizsály eltérő forrásai, az erőszak eltérő megjelenítése A három erkélyjelenet összevetése
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.6.2. modul Szűkebb környezetben: Shakespeare: <i>Rómeó és Júlia</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Vita, érvelés, empátia, együttműködés, helyzetelemzés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Ügyeljünk arra, hogy egyetlen gyerek se maradjon ki a munkából. Biztassuk a csoportok tagjait, hogy ha nehézségeik támadnak, további kérdésekkel segítsék egymást.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Shakespeare öt dráma. Európa Könyvkiadó, Budapest 1991.

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Roma, Bonacci, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység

A művel kapcsolatban feltett kérdések kidolgozása után a csoportok megismerkednek a többi csoport produktumával

Tanári instrukciók

Az osztályt 4 fős csoportokra osztjuk.

A csoportok kihúzzák a kártyájukat, amely a műre feltett elgondolkodtató kérdést tartalmazza. Adjunk a gyerekeknek kb. 5 percet, hogy válaszaikat kidolgozzák. Figyeljünk oda, hogy a csoportmunkában minden gyerek részt vegyen, a csoporttagok közösen gondolkodjanak és alkossanak véleményt.

A feladat elvégzése után kérjük meg a diákokat, hogy egy és négy között válasszanak maguknak egy számot.

A csoport három tagja (kettes, hármas, négyes számú diák) átül a szomszéd csoport asztalához, hogy megismerkedjék az ő munkájukkal.

Az egyes számot viselő diák azonban marad, hogy fogadja a többi csoport tagjait, és magyarázatokat fűzzön saját csoportja munkájához.

Adott idő után a társai visszatérnek, és akkor a kettes számú diák lesz a vendéglátó, míg az egyes, hármas, négyes számú elindul, hogy egy újabb csoportot látogasson meg.

A folyamat addig zajlik, amíg minden diák volt vendéglátó és látogató is, tehát a csoportok megismerkedtek egymás munkáival.

Kiemelt készségek, képességek

Véleményalkotás, érvelés, együttműködés a társakkal

Célcsoport /A differenciálás lehetőségei

Egész osztály

Munkaforma

Heterogén csoport

Módszerek

Beszélgetés, vita

Eszközök

Gyűjtemény, kérdéskártyák

MELLÉKLET

Kérdéskártyák

<p>Ha a dajka és Lőrinc pap nem segítették volna a szerelmeseket, akkor is egymásra találtak volna?</p>	<p>Miért volt Júlia őszintébb a dajkájához, mint az édesanyjához?</p>
<p>Milyen szerepe volt Tybaldnak az incidens kialakulásában és saját halálában?</p>	<p>Felelős volt-e a dajka a tragédia bekövetkeztéért? Ha igen, miért, ha nem, miért?</p>
<p>Mennyire vonható felelősségre Rómeó Tybald haláláért?</p>	<p>Hibás volt-e Lőrinc pap az események bekövetkezésében? Ha igen, miért, ha nem, miért?</p>
<p>Milyen lenne szerintetek Mercutio, ha ma élne?</p>	<p>Mi volt Rómeó és Júlia végzetének igazi oka?</p>

VÁD- ÉS VÉDŐBESZÉDEK

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Véleményalkotás, vád- és védőbeszéd prezentálása a műben megjelenő viselkedésformák kapcsán
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	A vizsály eltérő forrásai, az erőszak eltérő megjelenítése A három erkélyjelenet összevetése
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.6.3. modul Szűkebb környezetben: Shakespeare: <i>Rómeó és Júlia</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Vita, érvelés, empátia, értékelés-bírálat, véleményalkotás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladat más hasonló „dilemmák” kapcsán is alkalmazható. Amennyiben úgy látjuk, hogy nem áll elegendő idő a rendelkezésre, készítsék elő a gyerekek a feladatot otthon, az órán már csak a „tárgyalásra” kerüljön sor.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Shakespeare öt dráma. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1991.

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Roma, Bonacci, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A művel kapcsolatban feltett gondolkodtató kérdésekre azonnali válasz adása, véleményalkotás „a tollak közepén” módszer alkalmazásával. Gondolatok kifejtése szóban és írásban
Tanári instrukciók	Osszuk a gyerekeket két csoportba a két dilemmának megfelelően, majd alkossunk belőlük kis csoportokat. Ismertessük a diákokkal a módszer lényegét. Minden diáknak el kell mondani az adott témakörrel kapcsolatos gondolatát, a csoportbeosztástól függően szóban vagy írásban. A gondolat lehet vád- vagy védőbeszéd jellegű. A felszólalás sorrendje mindegy, de aki szólni kíván, annak le kell tennie a tollát az asztal közepére. Az első diák kifejtí a gondolatát, felveszi a tollát, majd átadja a szót valaki másnak. Aki megkezdi a véleménye kifejtését, leteszi a tollát közepre. Egy körben minden csoporttag csak egyszer szólalhat meg. Addig folytatjuk ezt, amíg a csoporttagoknak van mondanivalójuk.
Kiemelt készségek, képességek	Véleményalkotás, érvelés, együttműködés a társakkal
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	A és B csoport a két dilemmának megfelelően
Munkaforma	Heterogén csoport
Módszerek	Beszélgetés, vita
Eszközök	Gyűjtemény, kérdéskártyák

A vádlott: Rómeó
A vád: Mercutio meggyilkolása

A vádlott: Dajka
A vád: cinkosság

IRÁNYÍTOTT KÉPALKOTÁS

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Képi nyelv fogalmi nyelvre való áttétele, irányított képalkotás, Júlia szobájának lerajzolása hallás alapján
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	A vizsály eltérő forrásai, az erőszak eltérő megjelenítése A Zefirelli-féle „igazi, reneszánsz” helyszín és megjelenítés
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.6.4. modul Szűkebb környezetben: Shakespeare: <i>Rómeó és Júlia</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Információ-rendszerezés, együttműködés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

Fontos a jó együttműködési képesség, odafigyelés egymásra. Figyeljük a gyerekeknél a szolidaritás és segítőkészség alakulását. A feladat egyik variációja lehet, hogy a gyerekek eleve egymás alaprajzát rekonstruálják úgy, hogy az egyik „diktálja”, mi, hol és hogyan helyezkedik el, a másik rajzol, majd fordítanak. A végén összehasonlítják művüket az eredetivel. A feladat alkalmas a decentralálás, illetve annak fejlesztésére, hogy a másik előismereteit magyarázatunknál figyelembe kell venni.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Shakespeare öt dráma. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1991.

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Roma, Bonacci, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Júlia szobájának lerajzolása saját elképzelés alapján. Irányított képalkotás a társak elmondása alapján
Tanári instrukciók	<p>A feladat ismertetését frontális munkaformában kezdjük.</p> <p>1. Kérjük meg a tanulókat, hogy rajzolják meg Júlia szobáját saját elképzelésük alapján. Milyen berendezési tárgyakat helyeznének el, hová tennék az ablakot, erkélyajtót stb.</p> <p>Hívjuk fel a gyerekek figyelmét, hogy nem a rajzkészség a fontos.</p> <p>2. Miután minden gyerek készen van a rajzával, egy tanuló mondja el, hogy szerinte milyen Júlia szobája. A többi gyerek a beszámoló alapján rekonstruálja a rajzot. A feladat során a beszámoló gyerek egy-egy lépést elismételhet, ha úgy érzeke-li, hogy társai elakadtak a rajzolásban, a többi gyerek azonban nem tehet fel kérdéseket, és nem beszélhet senkivel.</p> <p>Végül hasonlítsuk össze az eredeti és a beszámoló alapján készült rajzokat.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Vizuális és verbális információk azonosítása, együttműködés, alkalmazkodás
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Egyéni munka
Módszerek	Prezentáció, irányított képalkotás
Eszközök	Munkafüzet, 6. feladat

MUNKAFÜZET

6. FELADAT

- a) Készítsd el Júlia szobájának alaprajzát! Rajzold bele a berendezési tárgyakat, jelöld, hol lehetett ablak, ajtó, erkélyajtó!
- b) Társad beszámolója alapján próbáld meg lerajzolni az ő általa tervezett alaprajzot!

SZÓHALMAZ

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A logikai készség fejlesztése, szó és szöveg reprodukálása, adatok rendszerezése
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Nyelvrokonság Egy szöveg a hétköznapokban és versben, illetve novelláskötetben
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.7.1. modul Szűkebb környezetben: egy szöveg a hétköznapokban Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Következtetés, rendezés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A gyerekek maguk is készíthetnek otthon keresztrejtvényeket. A keresztrejtvényfejtés és -készítés számos gondolkodási képességet fejleszt, továbbá alkalmas az ismeretmozgósításra. Érdekes keresztrejtvény-készítő versenyt csinálni, és a megfejtőknek meghirdetni szélesebb körben, osztálykereten kívül is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Grätzer József: *Sicc...* Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1957.

Andrew C. Rose: *Do it yourself!* Budapest, Tankönyvkiadó, 1987.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	A szóhalmazban elrejtett szavak megtalálása, az idézet reprodukálása a fennmaradó betűkből
Tanári instrukciók	<p>A feladat megoldását frontális munkaformában kezdjük. A feladatot a tanulók önállóan hajtják végre. Osszuk ki a feladatlapot, és magyarázzuk el mi lesz a feladatuk. Hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy az ábrában horizontálisan és függőlegesen, jobbról balra és balról jobbra egyaránt lehetnek elrejtett szavak. Amikor minden gyerek elkészült, közösen ellenőrizzük a megoldásokat. Figyeljünk rá, hogy minden gyerek szót kapjon, hallgassunk meg több lehetséges megoldást is.</p>
Kiemelt készségek, képességek	Megfigyelőképesség, rendezés, adatfeldolgozás
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Egyéni munka
Módszerek	Magyarázat, megbeszélés
Eszközök	Munkafüzet, 7. feladat

MUNKAFÜZET

7. FELADAT

Az alábbi ábrában kommunikációs fogalmakat és kifejezéseket rejtettünk el. Találjátok meg, hol rejtőznek a szavak! A fennmaradó betűk egy Örkeny-alkotás címét adják. Melyik ez a mű?

Az elrejtett szavak:

ROVÁSÍRÁS - TESTBESZÉD - MIMIKA - GESZTUS - TELEFON - SUTTOG - BESZÉLŐ - KÉRDÉS - MONDAT - KIEJTI - NYELV - ANGOL - MOND - DONG - HALL - SZÓL - SZÓ - SÍP - JEL - ÉRV - SEM - ÍR - ÉS

T	E	L	E	F	O	N	E	É	S
E	C	B	E	S	Z	É	L	Ó	S
S	Í	P	Z	L	G	E	S	E	M
T	É	Ó	L	M	I	M	I	K	A
B	L	D	O	N	G	O	L	I	G
E	E	N	R	V	Y	N	O	E	E
S	D	N	P	É	N	D	G	J	S
Z	J	Y	Í	R	K	A	N	T	Z
É	E	E	Á	V	K	T	A	I	T
D	L	L	H	A	L	L	R	O	U
R	O	V	Á	S	Í	R	Á	S	S
S	U	T	T	O	G	S	Z	Ó	E

MEGOLDÁS

Egyperces novellák

T	E	L	E	F	O	N	E	É	S
E	C	B	E	S	Z	É	L	Ó	S
S	Í	P	Z	L	G	E	S	E	M
T	É	Ó	L	M	I	M	I	K	A
B	L	D	O	N	G	O	L	I	G
E	E	N	R	V	Y	N	O	E	E
S	D	N	P	É	N	D	G	J	S
Z	J	Y	Í	R	K	A	N	T	Z
É	E	E	Á	V	K	T	A	I	T
D	L	L	H	A	L	L	R	O	U
R	O	V	Á	S	Í	R	Á	S	S
S	U	T	T	O	G	S	Z	Ó	E

ADJ CÍMET!

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Ismeretlen szöveg feldolgozása, információ rendszerezése, szűrése, lényegtömörítés
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Egy szöveg a hétköznapiakban és versben vagy novelláskötetben Két villamosutazás – Örkény és Kosztolányi novellája egymás tükrében
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.8.1. modul Szűkebb környezetben: Örkény István: <i>Mi mindent kell tudni</i> Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Információ-rendszerezés, asszociáció, eredetiség, általánosítás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladat gyakoroltatja a szöveg témájának megállapítását, a tartalomból levonható következtetések és általánosítások alkotását. Ezért különösen azoknál a gyerekeknél ajánlott hasonló feladatokat végezni, akiknek ez utóbbival komoly nehézségei vannak. Lehet versenyt is rendezni, a sajtóból gyűjteni rövid híreket, és megvizsgálni az újságíró milyen címet adott írásának, kié a jobb, a találóbb. Beszélhetünk a címadás funkciójáról is.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Dávid Imre-Páskuné Kiss Judit: *Kommunikációs képességek fejlesztése az iskolában*. Kossuth, Egyetemi Kiadó, Debrecen 1998.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Az olvasott híreknek címet adni a közvetített tartalom vagy a sugallt értelmezési instrukciók alapján
Tanári instrukciók	A feladat ismertetése frontális munkaformában történik. A tanulók önállóan oldják meg a feladatot. Az olvasott híreknek címeket kell adniuk. A feladat megoldására adjunk 6-8 percet. A feladat második felében osszuk a diákokat 4-5 fős csoportokra. Vitassák meg a hírek címeit, és válasszák ki a legjobb megoldást. Ellenőrzéskor minden csoport elmondja, melyik verzió mellett döntött.
Kiemelt készségek, képességek	Információ-rendszerezés, asszociáció, együttműködés
Célcsoport/A differenciálás lehetőségei	Egész osztály
Munkaforma	Egyéni, heterogén csoport
Módszerek	Magyarázat, megbeszélés
Eszközök	Munkafüzet, 8. feladat

MUNKAFÜZET

8. FELADAT

Adj címet az alábbi híreknek!

- a) „Hetven kanadai bányász rekedt vasárnap egy kálisóbánya mélyén, miután tűz ütött ki az egyik vágatban. A bányászok élete azonban nincs közvetlen veszélyben, mert egy földfelszín alatt ezer méterrel kialakított biztonsági terembe vonultak. Jelenleg tűzoltók küzdenek az eddig ismeretlen okból fellobbant lángokkal, a mentőalakulatok csak a tűz elfojtása után indulnak a bányászokért.”

Cím:_____

- b) „A 4. hét nyerőszámai: 3, 9, 14, 17, 20, 31. Pótszám: 27. Nyeremények: 6 találatos szelvény nem volt, az 5 + 1 találatosokra 2 771 658, az 5 találatosokra 66 520, a 4 találatosokra 2 290, a 3 találatosokra 676 forintot fizetnek.”

Cím:_____

- c) „Hó esett Athénban és Isztambulban, ami miatt mindkét városban törölni kellett a kompjáratokat. A rendkívül hideg idő sorban szedi áldozatai számos európai országban. Lengyelországban már 160 halottja van a zord időjárásnak, Oroszországban és Ukrajnában 50-en életüket veszítették. Törökországban 8000 települést nem tudnak megközelíteni. A hőmérséklet több helyen megközelítette a mínusz 30 fokot.”

Cím:_____

- d) „Még a régió országaihoz képest is elmaradott a magyar megtakarítási kultúra. A jelenség oka, hogy a magyarok zömének a pénze és az ismerete is kevés az eredményes takarékoskodáshoz. A helyzeten a pénzügyi ismeretek szervezett oktatásával lehetne változtatni.”

Cím:_____

- e) „A világ legnagyobb számítógépprogram-gyártója, a Microsoft 11,837 milliárd dolláros forgalmat jelentett az üzleti éve decemberrel zárult második negyedéről pénteken. Ez kilenc százalékkal több az egy évvel korábbinál, és a legnagyobb negyedéves bevétel a cég történetében, mindazonáltal elmaradt mind a cég saját, mind az elemzők előrejelzéseitől.”

Cím:_____

- f) „A hétvégét és a jövő hét nagy részét az időjárás kedvező hatásai jellemzik. A front-érzékenyekre kellemes napok várnak. A testi és szellemi teljesítőképesség is megfelelő lesz, az összpontosító készség szintén.”

Cím:_____

- g) „Bizonyos egészségi panaszok – reumatikus fájdalmak, sebek és ízületek, régi sérülések fájdalma – háttérbe szorulnak. Ennek ellenére a szívbetegség kímélik magukat. Az alacsony vérnyomású emberek életét gyakrabban zavarja meg fejfájás és enyhe rosszulétre való hajlam. A kedvező hatások elsősorban a magasabban fekvő területeken lesznek érezhetőek. Az alacsonyabban fekvő területeken légzési panaszok és kardiovaszkuláris nehézségek jelentkezhetnek.”

Cím:_____

- h) „Január 30-án jelentik be Los Angelesben a legrosszabb filmeknek járó »kitüntetés«, az Arany Málna idei jelöltjeinek listáját. A szerény kezdet után – az első díjkiosztóra szűk baráti körben, az alapító nappalijában került sor – az immár huszonhat éves Arany Málna ismert, a legnagyobb televíziók és hírügynökségek, lapok által is figyelemmel kísért eseménnyé vált. Becslések szerint világszerte mintegy egymilliárd ember értesül arról, melyek is voltak a legkínosabb momentumok az előző év filmtermésében.”

Cím: _____

TAGOLÓ

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A modul célja az Örkény-novella helyes tagolása. A novellában leírt helyzet megértése, helyzetelemzés
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Egy szöveg a hétköznapiakban és versben, illetve novelláskötetben Két villamosutazás – Örkény és Kosztolányi novellája egymás tükrében
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.8.2. modul Szűkebb környezetben: Örkény-novellák Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókuszja	Szövegreprodukálás, szövegtagolás

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A gyerekek indoklása során kérdezzük meg, mi volt a tagolás szempontja. Az idő rövidségére való tekintettel az indoklást szóban is kérhetjük.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Örkény István: *Egyperces novellák*. Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1991.

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Roma, Bonacci, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység

Tanári instrukciók

Kiemelt készségek, képességek

Célcsoport/A differenciálás
lehetőségei

Munkaforma

Módszerek

Eszközök

Az olvasott Örkeny-novella helyes tagolása

A feladat megbeszélését frontális munkaformában kezdjük.

A feladatot mindenki önállóan oldja meg.

A tanulók a feladatlapon végezzék el az Örkeny-novella tagolását. Olvassák el a szöveget, majd jelöljék álló egyenessel az új bekezdéseket.

Közösen ellenőrizzük a feladatot. Osszuk ki az eredeti szövegeket is, és hasonlítsuk össze a megoldásokat.

Szöveg reprodukálás, szövegtagolás

Egész osztály

Frontális, egyéni munka

Magyarázat, megbeszélés

Munkafüzet, **9. feladat**

MUNKAFÜZET

9. FELADAT

a) Olvassátok el az alábbi szöveget, majd jelöljétek álló egyenessel az új bekezdéseket!

Örkény István

ARRÓL, HOGY MI A GROTESZK

Szíveskedjék terpeszállásba állni, mélyen előrehajolni, és ebben a pozitúrában maradva, a két lába közt hátratekinteni. Köszönöm. Most nézzünk körül, adjunk számot a látottakról. Íme, a világ fejtetőre állt. Férfilábak kalimpálnak a levegőben, visszacsúsznak a nadrágszárok, s a lányok, ó, ezek a lányok, hogy kapkodnak a szoknyájuk után! Ott az autó: négy kereke a levegőben, mintha egy kutya hasát akarná megvakargatni. Egy krizantém: kejfeljancsi, vékony szára az égbe mered, ahogy a fején egyensúlyozza magát. Egy gyorsvonat, amint füstcsóvján tovarobog. A Belvárosi Plébániatemplom a két tornyán lévő két keresztben lévő két villámhárító hegyével érinti a földet. És amott egy tábla a kocsmablakában: FRISSEN CSAPOLT SÖR! Bent egy dülöngélő vendég – fejjel aláfelé – elhozza a sörét a söntésből. A sorrend: lent a hab, rajta a sör, fent a pohár talpa. Egy csöpp nem sok, de annyi se csordul ki. Tél van? Hát persze! Hiszen felfelé szállingóznak a hópelyhek, és az égbolt jégtükrén lóbálózva iringálnak a korcsolyázó párok. Nem könnyű sport! Keressünk most már vidámabb látványt. Imhol egy temetés! Fölhulló hópelyhek közt, fölcsepögő könnyek fátyolán át végignézhetjük, amint a sírásók két vastag kötélén fölbocsátják a koporsót. A munkatársak, ismerősök, közeli s távoli rokonok, továbbá az özvegy meg a három árva göröngyöt ragadnak, s elkezdik a koporsót hajigálni. Jusson eszünkbe az a szívet tépő hang, mikor a sírgödörbe ledobált rögök megdobbannak és szétomlanak, az özvegy sír, jajonganak az árvák... Milyen más érzés fölfelé hajigálni! A koporsót eltalálni mennyivel nehezebb! Először is jó göröngyökre van szükség, mert a porhanyósabbja féluton szétesik. Van hát kapkodás, lőtás-futás, tászigálódás a kemény rögökért. És hiába a jó göröngy; a rosszul célzott rög visszahull, és ha eltalál valakit – pláne, ha egy gazdag, előkelő rokont –, kezdődik a vihorászás, a káröröm egészséges kuncogása. De ha minden stimmel, kemény a rög, pontos a célzás, s telibe találja a deszkakoporsót –, megtapsolják a dobót, derűs lélekkel térnek haza, és sokáig emlegetik a nagy telitalálatot, a kedves halottat és ezt a mókás, pompásan sikerült szertartást, melyben nyoma sem volt a képmutatásnak, a tettettett gyásznak, a hazudott részvényt nyilvánításnak. Kérem, szíveskedjenek kiegyenesedni. Amint látják: a világ talpra állt, önök pedig felemelt fővel, keserű könnyekkel siratják kedves halottaikat.

b) Döntéseket röviden indokoljátok!

MEGOLDÁS

Örkény István

ARRÓL, HOGY MI A GROTESZK

Szíveskedjék terpeszállásba állni, mélyen előrehajolni, és ebben a pozitúrában maradva, a két lába közt hátratekinteni. Köszönöm.

Most nézzünk körül, adjunk számot a látottakról.

Íme, a világ fejtetőre állt. Férfilábak kalimpálnak a levegőben, visszacsúsznak a nadrágszárak, s a lányok, ó, ezek a lányok, hogy kapkodnak a szoknyájuk után!

Ott az autó: négy kereke a levegőben, mintha egy kutya hasát akarná megvakargatni. Egy krizantém: kejfeljancsi, vékony szára az égbe mered, ahogy a fején egyensúlyozza magát. Egy gyorsvonat, amint füstcsóvján tovarobog.

A Belvárosi Plébániatemplom a két tornyán lévő két keresztben lévő két villámhárító hegyével érinti a földet. És amott egy tábla a kocsmá ablakában:

FRISSEN CSAPOLT SÖR!

Bent egy dülöngélő vendég – fejfelé aláfelé – elhozza a sörét a söntésből. A sorrend: lent a hab, rajta a sör, fent a pohár talpa. Egy csöpp nem sok, de annyi se csordul ki.

Tél van? Hát persze! Hiszen felfelé szállingóznak a hópelyhek, és az égbolt jégtükrén lóbálózva iringálnak a korcsolyázó párok. Nem könnyű sport!

Keressünk most már vidámabb látványt. Imhol egy temetés! Fölhulló hópelyhek közt, fölcsepögő könnyek fátyolán át végignézhethetjük, amint a sírásók két vastag kötéllel fölbocsátják a koporsót. A munkatársak, ismerősök, közeli s távoli rokonok, továbbá az özvegy meg a három árva göröngyöt ragadnak, s elkezdik a koporsót hajigálni. Jusson eszünkbe az a szívet tépő hang, mikor a sírgödörbe ledobált rögök megdobbannak és szétomlanak, az özvegy sír, jajonganak az árvák... Milyen más érzés fölfelé hajigálni! A koporsót eltalálni mennyivel nehezebb! Először is jó göröngyökre van szükség, mert a porhanyósabbja félúton szétesik. Van hát kapkodás, lőtás-futás, taszigálódás a kemény rögökért. És hiába a jó göröngy; a rosszul célzott rög visszahull, és ha eltalál valakit – pláne, ha egy gazdag, előkelő rokont –, kezdődik a vihorászás, a káröröm egészséges kuncogása. De ha minden stimmel, kemény a rög, pontos a célzás, s telibe találja a deszkakoporsót –, megtapsolják a dobót, derűs lélekkel térnek haza, és sokáig emlegetik a nagy telitalálatot, a kedves halottat és ezt a mókás, pompásan sikerült szertartást, melyben nyoma sem volt a képmutatásnak, a tettetett gyászoknak, a hazudott részvétnyilvánításoknak.

Kérem, szíveskedjenek kiegyenesedni. Amint látják: a világ talpra állt, önök pedig felemelt fővel, keserű könnyekkel siratják kedves halottaikat.

BŐ LÉRE ERESZTVE...

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A megadott kiegészítések beillesztése az Örkeny-szövegrészletbe. Kreatív szövegalkotás, szókapcsolatok gyakorlása
Időkeret	15 perc
Ajánlott korosztály	8. évfolyam
Ajánlott megelőző és követő tananyag	Egy szöveg a hétköznapokban és versben, illetve novelláskötetben Két villamosutazás – Örkeny és Kosztolányi novellája egymás tükrében
Modulkapcsolódási pontok	Szövegértés-szövegalkotás „A” programcsomag 8.8.3. modul Szűkebb környezetben: Örkeny-novellák Tágabb környezetben: magyar nyelv és irodalom
A képességfejlesztés fókusza	Félreproduktív szövegalkotás és szövegmondás, csoportos szövegalkotás, megértés, együttműködés

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS

A feladat a szövegkoherencia megteremtésének gyakoroltatására alkalmas. Érdekes más szövegekkel, más szempontból, pl. stílusregiszter, szókincs – hasonló feladatokat végeztetni.

TÁMOGATÓ RENDSZER

Örkeny István: *Egyperces novellák*. Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1991.

Istruzioni per l'uso 88 suggerimenti didattici per attività comunicative. Roma, Bonacci, 1994.

MODULVÁZLAT

Tevékenység	Megadott kiegészítő információk beillesztése a szövegbe, fél-reproduktív szövegalkotás
Tanári instrukciók	A feladatot frontális munkaformában kezdjük. Osszuk fel az osztályt A-B csoportokra a differenciálás szempontjai szerint, majd osszuk ki a feladatlapokat. A diákok a csoporton belül párokban dolgoznak. Az A csoport diákjai szóban oldják meg a feladatot, a B csoport diákjai írásban. A feladat megoldására adjunk kb. 10 percet. Olvassák el a szöveget, majd illesszék be a kiegészítéseket. Közösen ellenőrizzük a feladatot, mindkét csoportból kérjünk önként jelentkezőket a megoldás ismertetésére.
Kiemelt készségek, képességek	Információ-rendszerzés, rendezés, kiegészítés
Célcsoport /A differenciálás lehetőségei	A csoport: szövegmondásban gyengébb képességű gyerekek B csoport: szövegalkotásban gyengébb képességű gyerekek
Munkaforma	Homogén csoport
Módszerek	Megbeszélés, magyarázat
Eszközök	Munkafüzet, 10. feladat

MUNKAFÜZET

10. FELADAT

Helyezd el az Örkeny-novellarészletben az alábbi információkat!

- a) időtlen idők óta
- b) örülten
- c) azzal a bizonyos
- d) nagy megkönnyebbülésére
- e) ahelyett, hogy a kocsmába menne

„Kopp Lukácsnak már két napja influenzásan feküdt a felesége. Harmadnap délben csengetni kezdett hivatali szobájában a telefon. Valami Cseténé vagy Csekéné jelentkezett, akiről kiderült, hogy a Koppék szomszédjában működő tánciskolában dolgozik mint ruhatáros. Tőle tudta meg, hogy felesége jobban van ugyan, de még lázas, és emiatt nem bírta átmenni a telefonhoz. Azt üzenté Cseténével, hogy hozzon haza egy kiló kenyeret és húsz deka felvágottat: minden egyéb van otthon.”

MEGOLDÁS

„Kopp Lukácsnak már két napja influenzásan feküdt a felesége. Harmadnap délben **örülten** csengetni kezdett hivatali szobájában a telefon. Valami Cseténé vagy Csekéné jelentkezett, akiről kiderült, hogy a Koppék szomszédjában működő tánciskolában **időtlen idők óta** dolgozik mint ruhatáros. **Nagy megkönnyebbülésére** tőle tudta meg, hogy felesége jobban van ugyan, de még lázas, és emiatt nem bírta átmenni a telefonhoz. Azt üzenté **azzal a bizonyos** Cseténével, hogy **ahelyett, hogy a kocsmába menne** hozzon haza egy kiló kenyeret és húsz deka felvágottat: minden egyéb van otthon.”